

ՄԵԳԼՈՒ

ՀԱՆԴԵՍ ՏԱՍՆՈՐԵԱՅ

ՀԱՌԱՔԱՅՈՒՄ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

Կը հրատարակէ առին առաւել 10ֆն, 20ֆն և
4րդին: Առ փրկին քիտիւն զոր ալ էւ իւրի-
նէ հարկ 3 զմարտէ:
Տարիսէն քինն է 80 զմարտէ:

Ստորագրողներն տրելին էն:
Մէն նոր խանի վերէ դարձաւ. 2 էր գրաւելին
Մերձանը Տ. Յ. Մարգարէանին գրաւանը:
Զգաւելն Տ. Ղ. Գ. Պաւլեանի տրելին էւ:

Հարապանը: Գորա երկու էւ քաղաքի հաւ
Բաւ խիտը առնողին էւայ է:
Ծանոցաւն իւր առնալի համար դրան 100,
2 տրաւին 80, - 3 տրաւին 60 գարայ է:

ՄԱՅԻՍ 20

Դ. ՏԱՐԻ 1859

ԹԻՒՆ 14

ՆՈՒ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԽՐԴԻՄՆԵՆ

ՀԻՅՇՏԵՎ Հայաստանի, ալ կը թող-
նես մեզ ու կերթաս վերջապէս: Եր-
բեմն քու Հրապարակը, առնեն մի քիւր ալ ան-
ձամբ կողեցիր մեզ, երթալ նետովիւ մեր մօ-
րը գիրկը: Դաշակել անոր ստեանց կաթեցու-
ցած իւրն ու մեզը, վայելել զրախտանման
զուարճապէս վայրերը, միւրթարել մեր տա-
ւապեալ, այրիպեալ, թշուառ, որդեկորոյս
մայրը, և զմանի պաշտպանել ամեն օր ոտնա-
կոխ ընող, սիրտը փարատող, զակրկնէրն հա-
րստահարող ու սպաննող, աղջկունքը խայտա-
ռակող օտար թշնամիներու դէմ, և մանաւանդ
հալածել, արտաքսել, անոր աղիքները կտրու-
տող, իրենց եղբարցը վրայ բռնաւորութիւն
բանեցնող իւր անդուծ ու անօրէն որդիքը...
Բայց ձայնդ չլսեցինք: Եւ մեն առնեն, ամեն առ-
թիւ ջանացիր, աշխատեցար հայրենասիրու-
թեան հուրը վառել մեր քրտին մէջ, ուր ա-
նոր մէկ փոքրիկ կայծն անգամ չկրցաւ դռնը վի-
նալ մօրը թշուառութիւնները մեր անցոյցն այ-
լէ բերիլ, մեք անդայ մնացինք, գութերնիւ
չարժեցաւ, կարեկցութիւննիւ չարթնցաւ:
Երկն քրտինք թափեցիր, ընդունալն եղաւ

վաստակդ. մեր Վօրը արտառը քու սիրուն
աչերէդ հոսեցուցիր, մեր աչերը չխնտուե-
ցան, ամեն ատենաբանութեանցդ առնեն, սիր-
տերնիւ դունտ կլաւ, քու հաւաքանքով ու
հեծեմանօք լըցուն աղաւ խաբերդ մեր ջիւղե-
րը ցնցեց՝ սակայն, Բեհե հեռանախուս պէս,
առջի անտարբերութիւնն ու առջի թմրութիւն-
նը զգեցանք...

Կը հեռանա՞ս մենէ, զի մեզ աշխարհաւ մեր
հայրենիքէն հեռացողներա, սրտով ալ հեռու-
ցած դտար մեր մօրմէն, կը հեռանա՞ս մենէ,
զի ապերախտ որդի՝ դտար մեզ մեր Վօրը, որ
մեզի համար օրն ի բուն և զիշերն ողջայ կար-
տասուէ, կը հաւաքէ, կուրայ ու կողբայ. կը
հեռանա՞ս մենէ. զի տրժանի չեղանք մենք մեր
Վօրը բարեարտութեանը. կը հեռանա՞ս մենէ,
զի մեր Վօրմէն երբեմն ընդունած անխոխարի-
նիւ բարիքներուն դէմ՝ հիմա մենք անոր
ամենակարեւոր պէտքերն ալ խնայեցինք ան-
կէ. կը հեռանա՞ս մենէ, զի ալ հասկըցա՞ր թէ
մենէ օգնութիւն մը չկայ մեր թշուառ Հայրեն-
սեայ. կը հեռանա՞ս մենէ. զի մեզ վարքով
սրտով բոլորովն խորթացած դտար ու անար-

ժան զաւակք մեր քաջ, աւաքինի, հայրենեաց համար մարտիրոս զիւցարն նախնեաց . . . :

Կը զատուէն մենէ . զի սոսկացիւր մեր արդի վիճակէն, մեր վարքէն ու մեր Սօրմէն հեռա՝ նախուս 'ի վեր ստացած բնաւորութիւննու . կը զատուէն մենէ . զի ալ ձանձրացար մեր խոստումներէն, որ կատարելու միշտ անփոյթ եղանք . կը զատուէն մենէ . զի խորշեցա՛ր մենէ, զարշեցա՛ր մեր երեսէն, իդուեցա՛ր Հայաստանի մը հրաւիրակին եղած անվայել հիւրընկալութենէն . կը զատուէն մենէ յուսահատ ու սրտաբեկ . . . :

Կարտասուէն Հայաստանի վրայ՝ մեղի պէս ապերախտ ու անհոգ զաւակներու վիճակած ըլլալուն համար . կուլան մեր վրայ՝ մեր թըշուառ վիճակը, և զանի լուցընելու կամաւոր անկարողութիւննիս տեսնելով . կողքա՛ն մեր վրայ՝ ապագային մեղի համար սրտորաստած անտանելի թշուառութիւններն ու անլուր աղէտքները կամխտոտեցիւ . կը ցաւիս այո՛, որ Հայաստանի օգնութիւն մը չենք կրնար ընել նե՛ դո՛նէ մեզ երջանկացընելու ալ չենք հոգիւր . կուլա՛ս այո՛, տեսնելով որ Եզգին թշուառութիւնը ճանչող անձինք կան նէ ալ՝ անոր դարման մը տանելու անհոգ են . արիւն արոսո՛ւք կը թափես, քաջ գիտելով, որ մեր այս թըմբութիւնն ու ապագային համար անհոգութիւնը մեզ 'ի կորուստ պիտի տանի վերջապէս . . . :

Երդ ահա կը բաժնըվիս յուսակտուր տըրտում ու տխուր կերթաս . կերթաս խղճալով մեր վրայ . 'ի սուգ համակեալ, արտասուածոր աչքերով կերթաս Մայր Հայաստանի սրտմեղու մեր արարքը, մեր բնաւորութեան որչափ փոխված ըլլալը . աւջի հայերը չըլլային ա՛նոր հասկըցընելու . կերթաս մենէ իրեն զանգատելու, ու վերջապէս զըուցելու որ իր յոյսը կտրէ մենէ : Ե՛հ, պիտի զըուցես անոր որ մենք մեր կորստեանը կը դիմենք կոր . օտարներէն աւելի մենք զմեզ բնաջենջ ընելու կաշխատինք կոր : Ե՛յ համեստ Սերահարդ Հայաստանի . մեր մօրը ցաւերն, մեր ապերախտութեան, վատութեան ու երախտամուտաց բնութեան լուրջն ահամայ աւելցընելու գտցած առանդ, անոր վիշտերը թեթեւցընելու համար, զինքը հնար եղածին չափ մխիթարելու համար, արդէն ուխտ կրնես, ատկաւին անոր բազկաց մէջ մնացող հայերուն սրտին մէջ արծարծելու մայրական սէրը : կը յուսոս որ անկէ չօ

տարացած զաւակներուն միտքը լուսաւորելով, կարող կրնես անոնք՝ անոր հանգստութիւնը գտնելու . մտքերնին ճշմարիտ լուսող մը փայլեցընելով, սիրտնին անկեղծ հայրենասիրութեամբ մը վառած, երակնին բարեպաշտ արիւթեան արիւնով մ'ուռեցուցած՝ անոր կեանքը նորոգելու խնամողներ, քաջեր ու առաքելներ յարուցանելու կերթաս : Տգիտութիւնք բաւեալով, Հայաստանի նիւթական ու իմացական երջանկութիւնը հաստատելու՝ թէ ոչ մեռնելու ուխտով կերթաս . . . :

Տարիածո՛ւդ Հայաստանի, դուն, որ կողբաս քու աննման վարդիղ զուարդադէմ բացված ատենը, դուն անձին ըլլալով, չոհանելուդ համար, և որ կապրիս հիմայ զիջիւր ցերեկ անոր վրայ հսկելով, ու աղաչելով զԱստուած, որ տնոր մէկ քողցըր ժպիտը քեզի չցուցուցած չկան չէ քեզ առ ինքն՝ մի յուսահատիւ բնաւ . քու անխոջ աշխատութիւններդ անպտուղ չպիտի մնան . քու ցանած սերմերդ ապաւաճներու վրայ ալ ընի՛ դորձեալ թափած քրտինքդ իր ջերմութեամբը ասոնք պիտի մանրէ փշրէ, հողընէ ու զանոնք պտղաբերէ պիտի . օտար թըշումները, այլ եւ՝ որ աւելի վտանգաւոր և փտասկար ալ է՝ բարեկամութիւն կեղծող ազգատեաց հայ բռնաւորները կորող չպիտի ըլլան սրտիդ բաղձանացն արգելք ըլլալ . անոնց որոգայթները, միքենայները պիտի խորտակին քուկին աւջեւէդ . Հայաստան Սօր այրած ոըր տէն բղխած անէծքը՝ պիտի թափի անոնց, ու անոնց զաւակներուն վրայ ու յիշատակնին անդամ պիտի վերնայ՝ աշխարհիս վրայէն . «պիտի փնտուես, ու տեղերնին անդամ չը պիտի դրոշնես» այն ամբարիշտներուն : Քալէ՛ միշտ, ու մի՛ կայնիր բնաւ այն ճամբուն մէջ ուր մտար հեղ մը . սէրդ սուրբ է, բաղձանքդ գեղեցիկ, նպատակդ ամենաբարի, ուստի և Տէրը չը պիտի խնայէ Քենէ իր Աստուածային տեսութեան մէկ ճառագայթը՝ միշտ քեզի լուսատու առաջնորդ մ'ըլլալու համար . «Կո՛ կը պտակէ բարի յաջողութեամբ ամեն բարենպատակ ձեռնարկութիւնները : Քալէ՛, մի՛ նվառանիր կամ երկմտիր երբեք . օրհնեալ է խորհուրդդ, ու անշուշտ քու յաջողութիւնդ : Եւ ա՛յ տար այդ խորհուրդը, ու մի՛ երկնչիր, զի Աստուած ընդ քեզ է : Քալէ՛, բոլոր տաւապելոյ ու հարստահարելոյ բաղմութիւնը, բոլոր ճշմարիտ հայրենասէր, հայասէր ու աղքատասէր անձանց

բարեմաղթութիւններն ու աղօթքները քեզի հետ են միշտ :

Յուսկ յետոյ, կ'աղաչենք զԲարդ, Ե՛րբ Ե՛ս տուծոյ, այդ սուրբ, վսեմ ու օրհնեալ խորհրդով միտքդ ու հոգիդ զբաղած է նե՛ս ալ՝ մի՛ մոռնար երբեմն Լըբեմն մեզ ալ յիշելու . ա՛յ ղօթէ՛՛ մեզի համար ալ, որպէս զի արթնանք այս մեր Թմրութիւնէն, բացվի՛ հոգինուս աչքը, տեսնենք մեր Թշուառութիւնները, ճանչենք անոնց աղբիւրը ու ջանանք զանոնք փակելու . . . աղօթէ՛ մեզի համար, որ առաքինի ըլլանք, բարեպաշտ ու ազի ըլլանք, և վերջապէս Հայաստան Սօր հարազատ դասակ դարձեալ ըսվելու արժանի ըլլանք :

ՃՄԻՏԵՐԵՐՈՒՆՍՏ ՏՂԵՅԻ

ԵՐԿՈՒ ԼԱՋԱՐԵԱՆՆԵՐԸ

Լացէք, պղտի աղայք
Երկու պղտիկ Լազարեանները :

Աս երկու տողը ուսմկական երգէ մը առնելոված է, որ մինչեւ ձիմա Նափօյի՛ի փողոցները ու Իտալիայի քանի մը տեղերը կերգեն. Էս իրաւունքն աս սիրուն ու գուարբարոյ երկուորեակները լաւաւ արժանի են. որ ամենուն սիրելի էին ու շատ ալ կը սիրէին իրենց հայրը: Հայրերնին մուրացկան մըն էր Նափօյի՛ի մէջ Լազարեան ըսվածներն, որ ժողովուրդին խիստ աղքատներն են. վասն զի Սուրբ Գիրքին մէջը յիշված Լազարոսին պէս ոչ պատկերու տեղ ունին Էս ոչ ալ գրեթէ հագնելու լաւ ունին: Եկեղեցիներուն բակերը կը պառկին ու ամառը մինակ շապիկ մը ու կտակ վարտիք մը կը հագնին. բայց ցուրտերը կոխածին պէս, կաշխատին որ ողորմութիւն մութայով երկան ու քեներով բանկոն ծախու առնեն, որուն վրայ սէս ու հաստ կերպանք գլխարկ մըն ալ կարած էր: Ոչ տուն ունին ոչ ալ միշտ մէկ տեղ մը կը կենան. բան գործ չունին, միանկ իրենց ամեն օրվան խմած գովացուցիչ Էս պաղօշարակին զինը վաստակելը հերիք կը սեպեն, որ երկու լիարտ է (պղնձէ մանր դրամ). Էս մէյմալ իրենց անտէրիք մաքարօնիան առնելու հա-

մար, իրեք սու: Լազարեանները իրենց վիճակէն գոհ են. ու Նափօյիցիներուն սա երգը կանգելով կը բնանան:

Առաջ Նափօյն տեսնեալ ու ետքը՝ մեռնել:

Մեր պատմելիք երկու պղտիկ տղոցը հայրն ալ ուրիշներուն պէս իր ժամանակը պարապը չէր անցուներ: Նափօյի՛ի բոլոր բնակիչներուն պէս ինքն ալ երաժշտութեան համար ծնած էր, աղէկ ձայն ուներ, զարմանալի վարպետութեամբ բոլոր երգող բռնուններուն պէս կերգէր: Յու.Ֆ.Յօլինօ ըսված պղտի սրինգը անանկ աղէկ կը նուագէր, որ Թօլեդի գեղեցիկ փողոցին մէջ պտրտողներն էղէր, Քիայա նաւահանգստին բնակիչներն էղէր՝ ամենքն ալ գլուխը կը ժողվէր: Աս գեղեցիկ նաւահանգստին մէջ ինչպէս որ ամեն մարդ գիտէն, շատ կիտրոնի ու Նարնջի ծառեր տնկելված էր չորս դին աղբիւրներով ու մարգագետիններով զարդարված էր: Լազարեանը տեսնելով որ իր երկու տղայք խիստ աղէկ յարմարութիւն ունին երաժշտութեան, երկու տարուան եղածնուն պէս սկսաւ մեծ երկայնմտութեամբ մանր սրինգներով երգեր սորվեցունել անոնց: Երբոր քիչ շատ սորվեցան, հայրերնին վերաբերու մը շինել տրվաւ, չորս դին կաշի գրսլանցելով. որոնց մէջ երկուորեակները հանգիստ կրնային սղմիլ, վասն զի դեռ շատ պղտիկ էին: Ան ատենը Լազարեանը իր երկու ընկերները հետն առած ճամբայ էլաւ. քաղաք, գիւղաքաղաք գեղ չէր մնար՝ մեկէն մեկալը կերբար, գլխաւոր հրապարակներուն մէջ տեղը կը կայնէր, կը սկսէր բռնունի պէս երգել որ գլուխը մարդ ժողվէ, Էս երբոր իր բոլորալիքը շարվողները կը շատնային, Լազարեանը իր սրինգը կառնէր ու իրեք ձայնով վերջաւորեալ գեղեցիկ եղանակով երգ մը կը սկսէր երգել. որ քիչ մը ինքը երգելէն ետէ՛ մեկալ երկու երաժիշտները՝ որ հօրերնուն վերաբերուին գրպանին մէջ կեցած՝ կը նայէին, որ անոր ետէնէն իրենք ալ կցեն, յանկարծ պահվտած տեղերնուն դուրս կելնէին ու շուտ մը մագցելով հօրերնուն ուսը կը ցաթկէին: Աս զարմանալի տեսարանին համբաւը ամեն տեղ տարածվեցաւ, ու Լազարեանը ուր որ երբար շատ գովութիւն ու շատ ալ ստակ կառնէր: Լազարեանին գտնելված երկրին մէջ հարուստ իշխանին մէկը կարգէ դուրս բան մը ընելով՝ աս երկու տղոցը համբաւը բոլորովին հանելու պատճառ էղաւ:

Այս իշխանը իր աղջիկը կարգելով՝ մեծ հաց-

կերպը ընդ որ շատ մարդ հրաւիրէր էր: Կերպերին սեղանին վրայ շարված հարտարարութեամբ անուշեղեններուն մէջ վարդի բուփ մըն ալ կար, որ իրաւցումներն ամենեւին տարբերութիւն չունէր: Աս բուփին մէջէն ետեւէ ետեւ սոխակի եւ ուրիշ այլ եւ այլ երգող բողոքներուն ձայներ լսվեցաւ: Նտրը տեսաւ որ ան բողոքները բուփերը ծակելով անդին ասդին կոչնականներուն վրայ կերբալին կը կենային. ու կոչուներին սրահին մէջ մէկ դիւն մէկալ դին կը բողոքէին: Կոչնականները ան անկնունդի տեսարանը տեսածնուն պէս՝ ուրախութեան եւ զարմանալու ձայներ սկսան հանել: Վասն զի անանկ կարծեցին, որ երգողները բողոքներն են: Բայց քիչ մը ետքը նորէն բողոքներուն ձայներ լսվեցաւ. ու առջի անգամին պէս աս սքանչելի վարդին բուփին մէջէն բողոքներ բռնան. անոր վրայ վարդին ոստերը երկու կողմէն ծռելով պզտիկ Լազարեաններն տեսնելէս, որ սքինգով հօրերնուն սրահին անդիլի ծարեն ձայնով ցոյց տրված եղանակները կը նուագէին:

Լազարեանը աս աղէկ յաջողութիւնները տեսնելով ու սիրտ առնելով՝ խոր տղաքը առաւ: Անգղիա տարաւ: Լօնտրայի մէջ բատրօն չի մնաց պըտըտեցան: Տունէ տուն, պալատէ պալատ՝ իրարու ձեռքէ կը քաշըըէին ասունք տեսնելու. ու մտիկ ընելու համար. բազաւորական պալատն ալ առին տարին. եւ ամեն զացած տեղերնուն ալ պարապ դուրս չէին ելներ: Վերջապէս քիչ ժամանակի մէջ Նաիօլի խեղճ մուրացկանը հարստացաւ. հոյակապ տուն մը բրնձեց, ծանր հագուստներ ըսկըսաւ հագնիլ եւ փառաւոր կառք մըն ալ շինել տուաւ, որ մեծի մը տուն երբայ պէտք ըլլայ նե՛ իր տղայքը անոր մէջ նստին երբան: Լազարեանը ամեն բանէն եւել բարեսիրտ հայր մըն ալ էր. տեսնելով որ Անգղիայի օդը չը գար կոր իր տղոցը, որոնք իր հարուստնալուն պաճառ եղեր էին. քեպտ շատ աշխատեցան որ քող չը տան՝ Բայց ինքը մտիկ չընելով Նաիօլի դարձաւ: Տղաքը Նաիօլի ու անոր գեղերուն անուշանոտ օդը առածնուն պէս՝ Լազարեանը փառաւոր տուն մը շինել տրվաւ. քաղքին դրանը մօտերը, ուր տեղ առաւ երկան աղբատութիւն քաշեր էր եւ ետքը անանկ հարուստ դարձեր եկեր էր, իր խելացի ու սիրուն երկուորեակներուն երեսէն: Տղաքը ալ անկէց ետքը հոգ չունենալով՝ դաշտերուն մէջ կերթային մէկ տեղ կը վագփոտէին ու իրենց հօրը

նապարած ժամանակին կը դառնային, որ իրենց համար անհանգիստ չըլլայ: Բայց օր մը ատենն անցաւ, պզտիկ Լազարեանները տուն չէկան. հայերէնին խելքը միտքը կորսնցուցած տեղ չի մնաց փնտռել տուաւ անոնք ու չի կրցաւ գտնել: Ան իրիկունը եւ բոլոր գիշերը պարապ տեղը ասդին անդին վագեցին. հետեւեալ օրը առտուն՝ քաղքէն դուրս ճամբու մը վրայ գտան ան երկու խեղճ տղոցը մարմինները իրարու քով բռնված: Մարմիններնուն վրայ ամենեւին վերք մը կամ ճշան մը չը կար որ իրենց մեռնելուն պատճառը անկէց իմացվէր: Բանի մը օր անցնելէն ետքը Սուրբ Ֆրանչիսկոսի կարգէն կրօնաւոր մը պատմեց, որ տղոցը մարմինները գտնված ճամբուն վրային ինքը կանցնի եղեր՝ երկու պզտիկ տղաք տեսեր է, որ կայծակէն չը զարնըվելու համար բոլոր ուժովն կը վագեն կը փախչին եղեր. հետոսէն պօռացեր է որ կայնին ու օդը չի շարժեն, բայց անոնք իր խօսքը մտիկ չեն ըրեր, անոր վրայ սոյ չէ կրցեր տեսնել անոնք, շատ չե՛ անցեր կայծակն ալ քշեր է:

Այս երկու սիրուն տղոցը մեռնելուն համար ասանկ կը պատմեն: Մեռած ատեննին հագիւ եօրն տարու կային:

ՄԵՂՈՒ ԵՄԵՆՅՈՒ ԼԱՐՍՈՒԼ

ԿԱՍՏ

ՍԵՆԵԿԱՍԻ ԱՌԱՆՉՆԱԿԵԱՑԸ

Տես թիւ 8

Ե

Մյս երկասարդ բաները ճանչելով, երկիւղն ու խղճի խայթոցները զիս ընկեցին, տարօրինակ դող մը բոլոր մարմինս ցնցել ըսկըսաւ. սակայն առանց վարանելու անցայգացի. Գաբրիէլ ալ, սպառնական արձանի մը պէս անշարժ կեցած՝ Թող տուաւ որ անցնիմ:

Ինչո՞ւ համար իւրիւր նշանածին արդար վրէժխնդրութենէն ազատեցայ այսպէս... Եսի առջի բերան անմեկնելի զաղտնիք մ'եղաւ ինծի համար, որ ետքէն շատ աղէկ հասկըցայ Գաբրիէլ իս չսպաննեց. վասն զի նախ իր առ-

ջեհն առանց վարանելու անցայ . բայց ասկէ աւելի իս զարնելն իրեն արգիլողը , մեր մէջն եղած հարստութեան ու աստիճանի տարբերութիւնն եղաւ : Եթէ ես ալ , իրն պէս , սոսկ բաներ մ'եղեր էի , անշուշտ մեռած էի : — Ե.յս . վերջին պատճառը , կարելի է , ձեզի ոչինչ բան մ'երեւի . սակայն կապահովը նեմ ձեզ , որ շատ իրաւ է եւ խիստ աղէկ մը տածված : Տեսէք աշխարհիս մէջ , Գուանսայի մէջ , Բարիզի մէջ անգամ , բաներ մը իր հաւասարներէն մէկը դարնելու աւելի զիւրապատրաստ է բան թէ հարուստ եւ կըթրված մէկը : Լսի որդալի նախապաշարմունք մ'է , որ աւաւտական աղնուապետութենէն կուգայ մեզի :

Հին ստրուկները , որ այսօր ազատ ժողովուրդը կը կազմեն , դժբաղդաբար տակաւին չեն հասկընար ազատ մարդու արժանիքն ունենալն : Միշտ պատրաստ են խոնարհելու հարուստներուն առջեւ , որոնք ատենօք իրենց տէրը կը կոչեն : Հաւասարութեան ճշմարիտ զգացմունքը անոնց բով միայն գինով եղած ատեննին կարծնայ . բայց ան ատենն ալ ինքրզնքնին զսպել չը գիտեն . ու ձեզի հետ եղբոր պէս իբր թէ վարվելով , ձեզ կը նախատեն :

Ընկերութեան երջանկութեան համար , պէտք էր , որ ժողովուրդը քաղաքակրթեալ մարդու ճշմարիտ արժանիքին մէջ ինքզնիքը պահէլ գիտնար , առանց անասնական խոնարհութեամբ մը ցածնալու եւ ոչ առանց մեղապարտ ամբարտաւանութեամբ մը բարձրանալ ուզելու :

Եստուած տա՛ր , որ օր մը ասի տեսնէիք այսպէս Գուանսայի մէջ , դուք՝ որ երիտասարդ էք . . . :

Գանք Գաբրիէլին . ի՞նչ ընելու էր . . . Հարուստ մարդոց մէջ , մենամարտութեամբ իւրար կսպանեն . յաղթողը քանի մը ամսու բան տարկութեամբ կը բաւէ այս ոճիւրը ու յայս պարագային մէջ իր պատիւը չը կորուստէն զատ , անկէ կենէ միշտ Եփէ եփէ ըսվելու տեսակ մը համբաւով , որ շատ աղէկ ընդունելութիւն գտնէլ կուտայ իրեն բաղմութեան մէջ , մանաւանդ կանանց մէջ :

Բայց իրեն պէս սոսկ բաների մ'ու ինծի պէս Պէօլըօնի կոմս եղողի մը մէջ , բանը ուրիշ կերպով կը կատարվէր . ինծի հետ մենամարտիւ , չէր կրնար . միայն իս սպաննէլ կըրնար . ան ատենն ալ կախաղանն ու անպատուութիւնը իրեն կսպասէին : Հոս ալ դարձ

եալ ընկերական սոսկալի նախապաշարում մը չէ՞ք մի տեսներ : Կարելի է ինծի պիտի ըսէք թէ բաներն ալ կրնար հարուստի մը պէս շատ զիւրութեամբ իս մենամարտութեան հրաւիրել . բայց կը պատասխանեմ որ ընկերական նախապաշարումները ան ատենը ինծի կը ներէին , աղնուական ըլլալով , որ ես ծաղրեմ անոր հըրուէրը : Եւ այս կրկին անորդանայ համար դարձեալ կամ իս պիտի սպաննելու ելնէր , կամ անպատիւ թողնէր :

Ի՞նչ ընելու էր ուրեմն . . . ահա այս հարց մունքը կրնէի ես ինքիւրենս , երբ սպասաւորս ինծի նոմակ մը տուաւ . հասցէին գրութիւնը իս խումկեց , զողողղալով բացի , եւ ինչպէս որ ձեռքս առածիս պէս կասկածէր էի , այս նամակը Գաբրիէլին էր :

« Մեր , բանարներս , կը գրէր ինծի , բոլոր մեր « սիրտը կուտանք միայն մէկ սիրտ մը , որ կը « զանազանի մեր բնութեանն համեմատ . եւ ան « զամ մը այս տիրապետող կիրքը մեր ներսիդին « հաստատուելէն ետեւ՝ միայն անոր համար կապ « րինք . բոլոր մեր կեանքը անոր կը վերաբերի « կատարելապէս : Ես , Լիսիլը կը սիրէի . ան իս « բոլորովին երջանիկ պիտի ընէր . բայց դուք զա « նի անգործեամբ յափշտակեցիք ինէ , եւ հիմայ « բոլոր իմ ապագաս աննպատակ է : Եթէ իմ կը « րօնքս բող տար , ինքզինքս մեռուցած էի : Աստ « ուած՝ որ ինծի կեանք տուաւ , երբ հաճի նէ « ան ատենը կ'առնէ : Ուստի ուրիշ բան չեմ ու « գեր , եթէ ոչ բողույ այս վայրերն , ուր ալ չեմ « կրնար սպրիլ . եւ մեկնելէս առաջ , կուգամ , ոչ « քէ ձեզ անիծելու , վասն զի կը յուսամ որ ձեր « խղճմտանքը ուշ կամ կանուխ , իմ վրեժս պիտի « առնէ ձեզ . իմ նամակս միայն ձեզ աղաջելու « համար է , որ երբեք երեսի միայ չը ձգէր Լիս « սիլը : Անոր գրջանիկ ըլլալը գիտնամ նե՛ նուազ « պիտի ցաւիմ : Կերբամ ասկէ իբր քէ ձամ « բողոքիս մ'ընէի . Թաւնսայի մէջ , պիտի բող « նաղատեմ ինքզինքս Լիսիլը բնականաբար մոռ « նալու . եւ կը յուսամ , որ դուք երբեք չը պիտի « բողոք իրեն կասկածելու , որ ես իր յանցանքը « կը ճանչեմ : Զեզի համար , դարձեալ կը գրուցեմ , « մեր խղճմտանքը օր մը շատ սուղի պիտի նըս « տեցնէ ձեզի մեր ինէ յափշտակած երջանկութիւ « նը : Անգամ մ'ալ կը կրկնեմ . գոնէ Լիսիլն եր « ջանիկ ըրէք » :

ԳԱԲՐԻԷԼ

Ըյս նամակը, որ ամենայն իր տէն պարգուծեամբը յառաջ բերի, կը ցուցնէ՝ արդեօք թէ Գաբրիէլ յիմար կամ վատ մէկն էր... առջի բերան այնպէս կը կարծրիլի, բայց աղէկ մտածելով, ընդհակառակն կը հասկըցիլի որ այս նամակը էն նուրբ միտք մը էն աղնիւ վեհանձնութեան միանալով դրել տուած էր. — Եւ դարեւ ի՞նչ կրնար ընել երիտասարդ բանուրը... իր նշանածը ալ այնուհետեւ իր սիրոյն անարժան ըլլալով, պէտք չէ՞ր որ զանի բոլորովին ինքիւն թողնէր իրեն պահելով անոր մեղքին թողութիւն տալը կամ զանի վաճառելը, թէ որ օր մը իր կամքովը ու գղջալով իրեն դար : Եսկէ դատ իս սպաննելու ըլլար նէ, ինչպէս արդէն ալ ըսի, ՚ի կախաղան կը մատնէր ինքզինքը և չէր կրնար Վիսիլին ալ պատիւը տեղը տանիլ, որ եթէ իս կը սիրէր նէ՛ կրնար զանի անիծել ալ :

Ուրեմն ամենէն աղէկ ճամբան փախչիլ էր. և իր մեղաւոր նշանածը ինծի յանձնելով փախչիլն ալ Գաբրիէլի գեղեցիկ հոգւոյն արժանի էր : Իր նամակը իրաւացին իմ խիղճիս խայթոցներն եւեթուց և ինծի շատ մը ուրիշ մը տածութիւններ ալ ազդեց, որ դուք կըրնաք գուշակել :

Մտքի այս խռովութեան մէջ, կը մտածէի նաեւ թէ ինչպէս նորէն պիտի կրնամ տեսնել Վիսիլին, և շուտ մ'ալ այս գաղափարն հղաւ իս ամէնէն եւել տանջողը : Եսկէս կուգար ինծի որ չը պիտի կրնայի իրեն հետ խօսիլ, և ոչ երեսը նայիլ. կը վախնայի նաեւ, որ չըլլայ թէ բան դուրսցած ըլլայ իր հօրը. բայց սովորական ժամուն ատաղձագործին տունը չերթալով կրնար ըլլալ որ իր կողմէններն արթնցնեն. ուստի որչափ կը վախնայի կոր ալ նէ՛ ելայ դուցի աշխատելով որ հանդարտ ու բնական դէմք մ'ունենամ : Սիրտս կը բաբախէր կուրծքիս մէջ, երբ դռանը սեւոց վըայ դրի ոտքս : Վերջապէս ներս մտայ : Տեսայ որ Վիսիլ քիչ մը դեղներ էր, ու սիրտը կոտրած էր. բայց ինծի յուզուցած դժգոհութեան միակ նշան իս բարեւելու ատեն, քիչ մը ջրթունքները ծումակելով ուռեցից, խեղճ աղջիկ, իր յանգանքը չէր հասկընար... դըրեթէ անտարբերութեամբ խօսեցաւ ինծի Գաբրիէլին մեկնելուն վրայօք. ու իր սովորական աղնութեամբը գղուց իս :

Են ատենը համոզեցայ որ իս կը սիրէր,

և ես բոլորովին զատած էի զանի իր նշանածէն. կրնամ անիէ զատ ուրիշ բան մ'ըլլալ... քիչ մը կը թուէին առնող աղջիկ մը կը թուէր վաճ մարդը տղէտէն նախամեծար չը պիտի համարի միշտ : Պէտք էր որ դորձաւորները աղէկ ծանչած ըլլային այս ճշմարտութիւնը, և չընդունէին իրենց տունը հարուստ երէտասարդները, որ շատ անգամ, ափսոս, գլխէ կը հանեն իրենց աղջիկները և կը նետեն զանոնք անամօթ մոլեղին կանանց մէջ, որոնք կը վխտան մեր քաղաքներուն մէջ :

Ըյս, Վիսիլ իս կը սիրէր, վառ զի եթէ մեզ չը սիրող մէկ աղջկան մը վրայ բռնեցնէր մեր հրապոյրքը, մեզի դէմ անմարտ լի ատելութիւն մը կունենայ ու յաւիտեան ալ մեզ տեսնել չուզէր :

Եթէ ընդհակառակն, մեր զոհը մեզ կը սիրէ՝ շրթունքներուն ծայրովը մեզի խոժուրէմք մը կը ցուցնէ, մեզ մէկդի կը հրէ, բայց իր սիրտը սաստիկ կերպով զարգացաւ :

Վիսիլին սէրն ալ դրեթէ այս կերպով զարգացաւ :

Վէց ամիսի չափ կար որ ես այս անպատուաւ երջանկութիւնը կը վայելէի, երբ իմ հայրս դիտելով իմ ՚ի Սէնդ—Վանտ յաճախելը, և տեսնելով, որ թողած եմ բոլոր իմ սովորական դասանքս, կասկած ըրաւ որ ես սերտ կապակցութիւններ ունեցած եմ ու քիչ ատենէն իմացաւ իմ Վիսիլին հետ ունեցած սէրս :

Հուտ մը իս բովը կանչեց՝ ձանձիր խօսքերով իր սովորական խրատները տալու :

— Հա՛մ, բա՛ն. կ'երեւայ որ դուն դերի կ'ըլլաս տառվեց տարու աղջկան մը դուն որ, ինչպէս տեսայ, առանց վերքերու ելար Բարիդէն էն լիբը առիւծուհիներուն դահլիճէն : Եսի վերջին ատուիճան ծաղրելի բան մ'է :

— Թողութիւն կը խնդրեմ, պատասխանեցի իրեն, ճշմարիտ է այն ծաղկահասակ աղջիկը ճիւղաններու տակ առի, բայց ամենեւին սիրահար չեմ անոր :

— Ե՛հ, ա՛հ, յարեց. մարդ ոչ որսը կը մոռնայ, ոչ իր շունները և ձիերը՝ եթէ սիրտը կապլած չըլլայ բոլոր ատենն հոն անցընելու տեղ մը : Ես մէկդի, ինծի ցուցնելու համար որ դուն ըսածիդ չափ ազատ ես՝ ամիս մը դղեակը պիտի կենամ :

Հայրս իր որոշմանցը մէջ անյողողող էր :

ուստի պարտաւորեցայ առանց պատասխանի
իր հրամաններուն համալամ ըլլալու, թէպէտ
լիւսիլէն այս անջատումը ինծի շատ տաժանե-
լի եղաւ և ինծի անկարելի ալ երեւցաւ :

Շարն ընդ հուպ :

ԾԻՇԱՂԱԿԱՆ ԴԻՊՈՒԱԾ ՄԸ

Եզիպտոսի Թեբէ քաղքին մօտերը այս օրերս
մուսմեա մը գտնուիլէր Էաւագին մեջէն, քարէ սըն-
տուկով մը: Սնտուկին կափարիջը (քաբար) վրա-
յէն մեկդի առնելով, տեսեր են, որ 2500 տարիէ
’ի վեր գմարված մարմինը դեռ ողջ է իր գերեզ-
մանին մէջ: Այս տեսնելով այն սնտուկը գտնող
գեղացիները՝ ամենքը մէկէն զարհուրած՝ ձգեր
փախեր են: Մինակ մեջերնուն մեկ կին մը, ա-
նոցմէ աւելի սրտոտ ըլլալով՝ կափարիջը աղէկ
մը մեկդի առեր ու մեջը պառկողին զլսում մա-
ղերէն բռնելով դուրս քաշեր է. եւ մեծ զարման-
քով տեսեր է, որ իր ազգականներէն մեկուն տը-
ղան է՝ տասնէն հինգ տարեկան: Այս տղան օր մը
աւագին մէջ պառկելէ ուղեւորվ բորած ատեն գտեր
է այս քարէ շիրի մը ու վրայի կափարիջը մեկդի
ջը կրնայ առնելով, բոլորսիքը բորած ատեն՝ տե-
սեր է որ սնտուկին տակը բաց է, մեջն ալ բան
մը չը կայ. ան ատենէն ’ի վեր սովորութիւնը
րէր է, խիստ տաք եղած օրերը՝ կերքայ տակի
կողմէն այն սնտուկին մէջ կը մտնէ, մտած տեղն
ալ աւագով կը ծածկէ ու մեջը կը քնանայ եղբ-
րին այս տեսնելէն ետեւ խնդալով վագեց փախ-
ջողներուն իմացընելու ու սիրտերնին հանդարտե-
ցնելու: Բայց անոնք այնչափ վախցած էին, որ
ջը համարձակեցան կնոջը հետ մեկտեղ գալ այն
գով տեղէն ելնել ջուգող տղան տեսնելով համար,
հապա ելան իրենց եղած տեղէն երկու ծամ հե-
ռու այն տղուն գեղը գացին, որ հասկընան քե-
տղան հոն է քե չէ:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԻՊՈՒԱԾ ՄԸ

Մեծն Նաբոլեօնի օրովը, մանաւանդ պատերազ-
մի մէջ եղող տերութեանց բազակիրներուն ա-
նունն ինչ էր նե՝ հիմայ ալ նոյն անունները կը
կրեն նոյն տերութեանց բազաւորները: Ան ատենը
Ֆրանսայի կայսր էր Նաբոլեօն Ա. հիմայ կայսր
է Նաբոլեօն Բ. ան ատենի Պապը կը կոչվէր

Պիոս Ե. հիմկու Պապը՝ Պիոս Թ. Աւստրիոյ կայսրն
էր ան ատեն Ֆրանչիսկոս Բ. արդի կայսրը կը
կոչվի Ֆրանչիսկոս Յովսէփ Ա. Ռուսաց կայսրն էր
ան ատենը Աղեքսանդր Ա. հիմակուանն է Աղեք-
սանդր Բ: Ան ատենի Բրուսիոյ բագաւորը Ֆրե-
տերիք Կիլյօմ Գ. կը կոչվէր՝ արդի բագաւորին
անունն է Ֆրետերիք Կիլյօմ Գ. Նաբոլիի բագա-
ւորն էր ան ատենը Ֆերտինանտոս Ա. հիմկու
բագաւորն է Ֆերտինանտոս Բ. Սարտենիոյ բա-
գաւորն էր ան ատեն Վիքթօր Էմմանուէլ Ա. ար-
արդի բագաւորն է Վիքթօր Էմմանուէլ Բ:

Եւթը տարիէ ’ի վեր հաստատուած լինելը
յասիլած Թանգարանի լնկերութիւնը, որ շատ
արգելներու յաղթելով, շատ որոգայթներ խոր-
տակելով արիւղար կը շարունակէ իր ընթաց-
քը միշտ իր բարի նպատակին ղիմելով, լն-
կերցասիրութիւնը աւելի ղիւրութեամբ տա-
րածելով համար ժողովրդեան մէջ՝ այս օրերս
խեղցի կարգադրութիւն մ’ընելով հետեւեալ
յայտարարութիւնը ղրկած է, զոր կը փութամք
հրատարակել :

ՅԵՅՏԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԹԱՐՅԵՄԻՆՅ ԹԵՆԳԵՐՆԵՐՆ

Ի ԴՈՒՄԳԱՓՈՒ

1852էն ’ի վեր Դումգաբուի մէջ հաստատեալ
ԸՆԹԵՐՏԱՍԻՐԱՅ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ՝ որն որ իրեն նը-
պատակ ունի Ազգին հասարակութեան մէջ ըն-
քերցման ախորժակ մը տարածելով անոր մաա-
ւորական մշակութիւնը զարգացնել. պատիւ կը
համարի ծանուցանել յարգոյ Ազգայնոց, որ իւր
նպատակին աւելի ղիւրութեամբ հասնելու համար
որոշեց որ ընդհանուր Ազգին նուիրէ իւր մատե-
նադարանը, որն որ կը բաղկանայ բարոյական,
պատմական, ուսումնական եւայն գրութեանքէ եւ
հետեւեալ լրագիրներէն ու հանդեսներէն:

ՀԱՅԵՐԵՆ

Արշալոյս.

Մասիս.

Մեծմուսը հավատիս.

Մասեաց Աղանի.

Արծուի Վասպուրական.

Բագմավեպ.
Եւրպա.
Երեւակ.
Արեւմուտք.
Մեղու.

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ

Լը Նոս.
Լա Բո.Էս տ'Օռ.Իան.
Ժուռնալ Ազիաթիք.
Ռըվի. տը լ'Օռ.Իան.
Լը Մօնտ Լիլիսքո.Է.
Լ'Ինքիվեռ. Իլլիսքո.Է.
Լը Վօլեոմ.

ԱՆԳՂԻԱՐԷՆ

Լեվանը Հերպա.
Իլլիսքոթիքըտ Լընտըն Նիւս.
Ուիքի Քայմըզ.

ՏԱՃԿԵՐԷՆ

Ճերիտեյի Հավատիս.
Ասոնցմէ 'ի զատ մօտերս կ'ընդունի
Հիւսիսամիայլ.
Մեղու. Հայաստանի.
Ճոարաղ.
Էս ուրիշ նոր երեսնայու. Հայերեն բոլոր լրագիր-
ներն Էս հանդիսները:

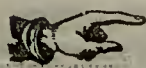
Իւրաքանչիւր որ կարող է թանգարանը գալով
գանազան մատենից Էս լրագրոց ընթերցմանը պա-
րայիլ՝ միայն ամեն մէկ անգամին համար 40 փա-
րայ վճարելով: Բայց ընկերութեան անգամ Էդող
մէկը այս տուրքին ազատ պիտի ըլլայ:

Թանգարանը ամեն օր բաց է հասարակու-
թեան, առաւօտները մինչեւ ժամը 4, Էս իրու-
կունները Տէն մինչեւ 12:

Ընկերութիւնը հիմալու հիմայ ընդհանուր Ազգին
նուիրելու միայն մէկ ընթերցարան մը պիտի ու-
նենայ, որ է Մայր Եկեղեցւոյ պարտեզին մէջ:
Բայց եթէ պէտք ըլլայ, ուրիշ կեդրոնական տեղեր
պիտի սահմանեն:

Հրատարակելու համար խմբագրի մը գոր-
ծած ճամաւին ներքեւէն անոր ուղղված յարգա-
կան բառերը վերցնելով այն նամակը հրատա-
րակելը խմբագրին պարտքն է: Ասի աղէկ գիտե-
ինք նէ այ, վերջին քուով վերոյգրեալ յայտարա-
րութիւնը հրատարակած ատեննիս, գրաւարին ա-
նուշադրութեամբը ստորագրութեան վրայի բառ-
երէն, բառերը մնացած ըլլալուն՝ հարկ համարե-
ցինք այս անգամ զանի վերցնելէն զատ՝ գրա-
ւարին յանցանքը մեր վրայ առնելով բողոքիւն
խնդրելու այս յանգեալ տըմարդութեան:

Ծ Ե Ն Օ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

 Մեղուն ասկէ ետեւ ծանուցումներ ալ պիտի դնէ: Ծանու-
ցումներուն տողը մէկ անգամին համար 100 փարայ է. երկու
անգամին համար 80 փարայ. երեք անգամի համար 60 փարայ. և երեք
անգամէն աւելի ալ չը պիտի դրվի:

Խոշոր գիրով պատկերազարդ ծանուցումներուն համար ուրիշ սակարկու-
թիւն կըլլայ:

 Իւսկիւտար սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ
հոռի փողոցին մէջ, բովելքով Երկու Նո-
յաշէն տուն կայ ծախու. 100ական կանգուն
շէնքով և 70ական կանգուն պարտեզով: Ե. Ես
տունները արժեքնէլ տալով պիտի ծախվին:
Ուզողը Գալիադճիներուն գլուխը Խաղմաճի
Տ. Պապաճանին հետ կրնայ խօսիլ, և Իւս-
կիւտար Սէլամսըղի Թողը Սափրիչ Թիւլսիւզ
Սահտեսի Կարապետին խանութէն պէտք եղա-
ծը կրնայ խմանալ:

Սայիս 12էն 'ի վեր Թըթի սրահայան (Ճիւղ-
տան) մը հոյ ուսած է մէկը. մէջը 500 զուրու-
շի քայիմէ, մէկ երկու գրված Թուղթ և մէկ
տը մուրհակ (Թահվիլ) մը կայ եղեր: Գըտ-
նողը Թող Մեղունը գրասենեակը բերէ ու
յանձնէ և 300 զուրուշ առնէ:

Խմբագիր-Տեղեկ
Թ. Գ. ՍԵՎԱՅԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՏՐԱԴԱԿՏԵՐ